

ПРОФ. Д.Ф.Н. ПЕТЯ ЯНЕВА

Доц. д-р Владислав Миланов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

На 6 август 2024 г. ни напусна проф. д.ф.н. Петя Янева, уважаван професор в Катедра „Класическа филология“ на Факултета по класически и нови филологии на Софийския университет. Университетската общност загуби задълбочен изследовател, прецизен преподавател и прекрасен колега, енциклопедична личност, каквито все по-рядко се срещат днес.

Проф. Петя Янева е родена през 1957 г. Завършва специалността „Класическа филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1982 г. През 2001 г. получава научната степен „доктор на филологическите науки“ с

дисертация на тема *Текстология и езикови особености на гръцките сборници – извори на Симеоновия сборник (по Светославовия препис от 1073 г.)*. Има повече от 40 години трудов стаж в СУ „Св. Климент Охридски“, като е извървяла достойно цялата академична йерархия – първоначално като асистент по старогръцки език (1983), впоследствие като старши (1989) и главен (1991) асистент, от 2002 г. до 2011 г. – като доцент по старогръцки език, а от 2011 г. – като професор в същата катедра и в същия факултет. Специализирала е в Москва (1987, гръцка палеография и кодикология); в Атинския университет (1993 – 1994, средновековен гръцки език), в Централноевропейския университет – Будапеща (1998), Атина (2004, стипендиант на фондация „Александър С. Онасис“), посещавала е и езиков курс по новогръцки език в Атинския университет (1981, 1987, 1991, 1996, 2001). Работила е като нещатен сътрудник в Езиково-текстологичната лаборатория за проучване на редакциите на старобългарския език в СУ „Св. Климент Охридски“ (1983 – 1992). През периода 2003 – 2011 г. доц. д.ф.н. П. Янева е декан на Факултета по класически и нови

филологии и член на Академичния съвет на СУ „Св. Климент Охридски“. Член е и на организацията на класическите филолози от Европа „Еврокласика“, на международната федерация на класиците FIEK, на Асоциацията за развитие на университетското класическо образование, на Асоциацията на византинистите и медиевистите в България.

Като преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“ е водила семинарни упражнения по старогръцки език (автори, превод и коментар на оригинални старогръцки текстове), старогръцки език (граматика и превод), византийски език (граматика и превод на адаптирани и оригинални средновековни гръцки текстове), историческа граматика на гръцкия език и лекции по старогръцки език (граматика и превод), старогръцки синтаксис и историческа граматика на гръцкия език пред студенти бакалаври от специалностите „Класическа филология“, „Новогръцка филология“, „Балканистика“, „Българска филология“ и пред аспиранти по българистика, славистика, история и археология. Като доцент, чете курсове (*Текстология, тексткритика и едичионна техника, Граматически теории за античните езици*) в магистърската програма „Антична култура и литература“. Изнасяла е лекции в чужбина (в Богословския факултет на Атинския университет, Института по гръцки език към Фондацията за национални изследвания – Атина) и България (Американския изследователски център – София, Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ и Дружеството на неоеленистите)¹.

През 2017 година професор Петя Янева е отличена с най-високата награда на Софийския университет – синя лента. По време на церемонията в типично свой академичен стил тя благодари за високото признание и отбелязва, че за наградата имат принос всички, с които е работила през годините. А Алма матер я е научила да поема отговорност за своите решения и на търпение.

В знаковото си обръщение пред академичната общност на Университета проф. Янева призова колегията да подкрепя публикационната активност на младите учени, и посочи, че добрият дух на Софийския университет може да бъде много продуктивен, ако човек успее да се настрои на неговата вълна. В края на тържественото слово проф. Янева отправи искрените си пожелания за **любов, здраве, човечност, мъдрост, постоянство, интуиция и прозорливост** – все неща, които са необходими за един изкушен от науката човек, за да стане изкусен в своята област.

Професионалният път на проф. Янева е пътят на истинския учен, който работи със сложна материя, но успява да я предаде на своите студенти така, че да възпита у тях уважение и обич към древните езици. Малцина днес са способни на това. Проф. Янева е титуляр на лекционните курсове „Старогръцки синтаксис“, „Историческа граматика на гръцкия език“ за студентите от специалностите „Новогръцка филология“ и „Балканистика“, „Текстология, тексткритика и едичионна техника“, „Лингвокултурология“ (с оглед на ста-

рогръцкия език) за студентите от магистърската програма „Антична култура и литература“, като последните два курса са съвсем нови за България дисциплини. Всичко това очертава облика ѝ на изключително сериозен учен и преподавател, сърцато и всеотдайно посветил се на своята наука и предал посланията ѝ на стотици студенти и докторанти.

Широката ѝ ерудиция и фактът, че познава гръцкия език в цялото му историческо развитие, я превръщат в предпочитан лектор в национални и международни програми, както и в най-търсен рецензент за различни научни процедури. Нещо повече, проф. Янева е световно признат учен в областта на палеографията и кодикологията през текстовете, посветени на датирането и локализирането на различни ръкописи и през опита да се очертаят по-ясно връзките между протограф и прототип и предложеното решение за разграничаване на употребата на тези термини. В областта на текстологията и тексткритиката проф. Янева ще остане с незаобиколими принос и с определянето на основите за издаването на гръцките текстове, свързани с разработване и преосмисляне на теорията за компилациите. В издателската практика – с осъществяването и редактирането на издания на отделни паметници и ръкописни архиви.

Не мога да не обърна внимание и на един значим принос на проф. Янева за историята на новобългарския книжовен език, свързан с научните ѝ интереси и съсредоточен върху гръцката кореспонденция в архива на Константин Фотинов – най-напред като редактор на гръцкия текст, а впоследствие и като автор на две публикации. Кореспонденцията включва 412 писма, писани от възрожденца на гръцки език в продължение на 34 години до представители на широки социални слоеве от различни места на Балканския полуостров, което позволява в тях да се проследят тенденциите в развоја на гръцкия език. Тези наблюдения са много важни както за развоја на гръцкия език, като се установява, че гръцкият език във Фотиновата кореспонденция е силно засегнат от диглосията със смесване на димотики и катаревуса, така и за функционирането на гръцкия език като жив организъм във всекидневния живот на българите през Възраждането. Намирам този извод за особено важен от историческа и социокултурна гледна точка.

И съвсем накрая ще си позволя един личен спомен, който често ме връща към професионализма на професор Петя Янева. Бяхме в една експертна група по акредитацията на филологическа специалност в нефилологически университет. Проф. Янева беше определена за наблюдаващ процедурата и напътстваше нас, експертите, с много уважение и с изключителна дълбочина и внимание при работата с документацията. Нейният дух и чувството ѝ за хумор правеха работата ни приятна, защото имяхме усещането, че сме екип от съмишленици, и защото бяхме сигурни във всичко, което правим под вещите наставления на Професора.

Познавах я и често общувах с нея и в други академични процедури. Думите ѝ бяха послания сентенции, а присъствието ѝ излъчваше онзи академичен аристократизъм, който малцина притежават, защото е плод на вродена интелигентност, но и на много труд в полето на науката.

Ще ни липсва! И с времето това усещане ще става все по-болезнено и тъжно. Особено когато са малко достойните, които могат да заменят неменимите.

Дълбок поклон!

БЕЛЕЖКИ

1. СЛАВОВА, Т., 2011. Рецензия по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.1. Филология (Старогръцки език), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ и обнародван в ДВ, бр. 55/19.07.2011 г., р. 3.

IN MEMORIAM: PROF. DSC. PETYA YANEVA

✉ **Dr. Vladislav Milanov, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0002-8920-5621

Faculty of Slavic Studies

Sofia University

15, Tzar Osvoboditel Blvd.

Sofia, Bulgaria

E-mail: vladislavmilanov77@abv.bg